

მომხმარებლის სახელმწიფო დაცვის ფარგლები ევროდირექტივასა და საქართველოს სამართლებრივ სივრცეში

სესილი ქაღარია,

მოწვეული ლექტორი,

საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტი სეუ

აბსტრაქტი

სტატია „მომხმარებლის სახელმწიფო დაცვის ფარგლები ევროდირექტივასა და საქართველოს სამართლებრივ სივრცეში“ განსაზღვრავს მომხმარებლის სამართლებრივ ადგილს სახელმწიფო სივრცეში, იქ სადაც მხარეთა ავტონომია ყველაზე ეფექტურად არსებობს. მართალია, ნების გამოვლენა მომხმარებელს აძლევს უფლებამოსილებას არ დადოს კაბალური ხელშეკრულებები, თუმცა ხშირად „სუსტი მხარე“ მოკლებულია შესაძლებლობას, წინასახელმწიფო მოლაპარაკების ეტაპზე, გაეცნოს გარიგების ყველა მუხლს. მეტიც, მომხმარებელს ხშირად გარიგების მიერთების გარდა, არ რჩება სხვა გამოსავალი.

სწორედ ძლიერი და სუსტი მხარის უფლებების ბალანსში შემოდის სახელმწიფოს ვალდებულება, დაიცვას საკუთარი მოქალაქეები უსამართლო სახელმწიფო პირობებისგან.

2014 წელს საქართველომ დიდი ნაბიჯი გადადგა ევროინტეგრაციის მიმართულებით, როდესაც ხელი მოაწერა ასოცირების შეთანხმებას. სწორედ მე-13 თავი ავალდებულებს სახელმწიფოს დაიცვას და უზრუნველყოს მომხმარებლის უფლებების უპირობო რეალიზაცია.

სტატიაში შედარებით-სამართლებრივი მეთოდით განხილულია ევროკავშირის კონკრეტული დირექტივები, რომელიც უსამართლო სახელმწიფო პირობებისგან დაცვის პრინციპულ განსაზღვრებებს უდგენს სახელმწიფოებს. ნაშრომი მოიცავს ასევე მომხმარებლის უფლებების შესახებ დირექტივისა და საკრედიტო ხაზის დირექტივის კონცეპტუალურ საკითხებს.

სტატია წარმოაჩენს ეროვნული კანონმდებლობის მიდგომასა და საერთაშორისო პრაქტიკის, მართლმსაჯულების სასამართლოს ინტერპრეტაციებს, რაც საბოლოოდ დაეხმარება სამიზნე ჯგუფს მომხმარებლის უფლებების პრინციპების გაცნობასა და დაცვაში.

მოცემული ნაშრომი წინადადებული ნაბიჯია მეტად საპასუხიმგებლო დარგის „მომხმარებლის უფლებების“ გაძლიერებაში.

საკვანძო სიტყვები: სუსტი მხარე, კორპორატიული მოსახლამი, ინკოპორირება, ჰარმონიზაციის გეგმა, დირექტივა, რეგულაცია ევროკომისია.

შესავალი

საქართველო სამართლებრივად და ეკონომიკურად განვითარებადი ქვეყანაა, რომელიც მუდმივად მიისწრაფვის ახალი იდეებისა და რეგულაციების დანერგვისაკენ. ის ცდილობს საერთაშორისო ორგანიზაციის ევროკავშირის წევრი ქვეყანა გახდეს, რომლისთვისაც უმნიშვნელოვანესია მომხმარებლის უფლებები. ევროკავშირის ფუნქციონირების შესახებ შეთანხმება პირდაპირ ხაზს უსვამს მომხმარებელთა უფლებების დაცვის ვალდებულებაზე

წვერი სახელმწიფოებისთვის, რაც ერთგვარი სიგნალია შესაბამისი, ეფექტური საკანონმდებლო ბაზის შექმნისთვის.

მომხმარებელთა უფლებები ყოველდღიურად საბანკო, მომსახურებისა, თუ ვაჭრობის სფეროში ირღვევა. განსაკუთრებით საგანგაშო სიტუაციას ვხედავთ საბანკო/საფინანსო სისტემაში, სადაც კაბალური ხელშეკრულების დადება წარმოადგენს ორდინალურ ფაქტს. რა ბერკეტები გააჩნია მომხმარებელს საკუთარი უფლებების დასაცავად? როგორ უნდა უზრუნველყოს სახელმწიფომ საკუთარი ბიზნეს სუბიექტების სამართლებრივ ჩარჩოებში მოქცევა, ისე რომ არ დაირღვეს ბალანსი თავისუფალ სავაჭრო ურთიერთობასა და მომხმარებლის უფლებების დაცვაში.

თემის აქტუალობიდან გამომდინარე, საინტერესოა განვიხილოთ ხელშეკრულების თავისუფლების ქრილში მომხმარებლის დაცვის გარანტიები, ევროკავშირის სამართალში მოქმედი დირექტივები და მათი გავლენები სასამართლო ხელისუფლებაზე.

სტატიაში განხილულია ასევე, ასოცირების შეთანხმების როლი ეროვნულ კანონმდებლობაში და სასამართლო გადაწყვეტილების ანალიზით შეფასებულია მომხმარებლის დაცვის სტანდარტები.

ნაშრომში განხილული საკითხები დაეხმარება პრაქტიკოს იურისტებს, მოსამართლეებსა და დარგის სპეციალისტებს „მომხმარებლის უფლებების“ დაცვაში.

1. ხელშეკრულების თავისუფლება მომხმარებლის უფლებებთან მიმართებით

ხელშეკრულების თავისუფლების პრინციპი არის ფუნდამენტალური პრინციპი საქართველოს სამოქალაქო კანონმდებლობის განვითარებისთვის. ის თავისი არსით ნების ავტონომიურ პრინციპთან ერთად ზრდის ქვეყნის ეკონომიკურ მაჩვენებელს, ასტაბილურებს სამოქალაქო ბრუნვას და ასევე, დავების წარმოშობის რისკების მინიმალიზაციას ახორციელებს. მხარეებისთვის ხელშეკრულების თავისუფლების მინიჭებით, რეალურად სამოქალაქო სამართლის მნიშვნელოვანი ინსტიტუტების განვითარებასთანაც მივდივართ, ვინაიდან სწორედ არსებული მტკიცებულებებითა და სასამართლო გადაწყვეტილებით შესაძლებელია ნორმის დახვეწა და პრაქტიკაში რეალიზება. ხელშეკრულების თავისუფლება საკანონმდებლო დონეზე არის რეგულირებული, კერძოდ სამოქალაქო კოდექსის 319-ე მუხლის 1-ლი ნაწილი მხარეებს შეუძლიათ თავისუფლად განსაზღვრონ არამხოლოდ გარიგების ფორმა, არამედ შინაარსიც. კანონმდებლის ერთადერთი მოთხოვნა მდგომარეობს, შემდეგში გარიგების ობიექტი შეესაბამებოდეს კანონის იმპერატიულ ჩარჩოს.

მიუხედავად მისი მაღალი სამართლებრივი ინტერესისა, ხელშეკრულების თავისუფლება არ არის აბსოლუტური ხასიათის, კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში შესაძლებელია მისი შეზღუდვა. სამოქალაქო კოდექსის 346-ე მუხლის მიხედვით, ბათილია ხელშეკრულების ის სტანდარტული პირობა, რომელიც ნდობისა და კეთილსინდისიერების პრინციპების საწინააღმდეგოდ მიდის და ამით ერთმნიშვნელოვნად ზიანს აყენებს მეორე მხარეს. მართალია კანონმდებელი მხარეებს სამოქალაქო ბრუნვაში, განსაკუთრებით ხელშეკრულების თავისუფლების ქრილში, განუსაზღვრელ უფლებებს ანიჭებს, თუმცა ის იმპერატიულად კრძალავს კეთილსინდისიერებისა და ნდობის წინააღმდეგ მიმართულ გარიგებებს, რომლებიც სამწუხაროდ არცთუ იშვიათ მოვლენას წარმოადგენს საქართველოს რეალობაში. მიუხედავად კეთილსინდისიერების ცნების უზოგადესი განმარტებისა, ალბათ მაინც შევძლებ საერთო ელემენტების პოვნას და კანონმდებლის ნების განსაზღვრას, ვინაიდან ხელშეკრულების თავისუფლების ქრილში არ უნდა მოხდეს მხარის დაჩაგვრა და პირობების არსებითად საზიანოდ განმარტება. საქართველოს პრაქტიკის მაგალითზე, აქტიურ სამოქალაქო ბრუნვაშია კაბალური პირობების შემცველი გარიგებები, რომლებიც გამოიყენება

მომხმარებლების საწინააღმდეგოდ და რომელიც თითქოს ხელშეკრულების თავისუფლების ჭრილობა დანახული.

მართლაც, არ არსებობს საზოგადოების წევრი, განურჩევლად სოციალური სტატუსისა, რომელიც არ სარგებლობს მომხმარებლის უფლებებით. თითოეული ჩვენგანი ყოველდღიურ ცხოვრებაში არაერთ გარიგებას ვდებთ მეწარმე სუბიექტებთან, თუმცა ხშირად ამ გარიგების სამართლებრივი არსი არ გვესმის. საზოგადოების უმეტესობა, გარიგების დადების მომენტში არ ფიქრობს მის შინაარსზე და მხოლოდ არასასრულეული ფაქტების წინაშე აღმოჩენისას ხვდება მისი, როგორც მხარის სისუსტეს. ეს გასაგებიცაა, ვინაიდან სამართლებრივი თვითშეგნების დონე უმრავლესი ქვეყნის მაგალითიდან ჩანს, რომ დაბალია. თავად ევროპის მართლმსაჯულების სასამართლო აფიქსირებს, რომ მომხმარებელი არის სუსტი მხარე გამყიდველთან ან მიმწოდებელთან ურთიერთობაში საბაზრო ძალაუფლებისა და ინფორმაციის დონის გათვალისწინებით. სწორედ ამიტომაცაა, რომ მომხმარებელი მუდმივ დახმარებას საჭიროებს, ძლიერი მხარე, ანუ მეწარმე, სამომხმარებლო გარიგების დადებისას, ბევრ შემთხვევაში სარგებლობს მომხმარებლის მიერ კანონის უცოდინრობით, კომერციული ცოდნის უქონლობით, გარიგების საგნის შესახებ სათანადო ინფორმაციის არფლობით და ა.შ.¹ რა ინტერესს ხედავს სახელმწიფო მომხმარებლის უფლებების დაცვაში და რომელი კანონმდებლობით რეგულირებულ სამართლებრივ სიკეთეს წარმოადგენს ის?

მომხმარებელთა უფლებების დაცვა პირდაპირ კავშირშია სამოქალაქო ბრუნვის განვითარებასთან. ბაზარი, თავის მხრივ, რეგულირდება მასზე არსებული მოთხოვნა-მიწოდების ურთიერთქმედებით, რომლის სუბიექტები არიან ბაზარზე მოთამაშე სამომხმარებლო გარიგებათა მხარეები - მომხმარებელი და კონტრაჰენტი. სამომხმარებლო კანონმდებლობაში საკმაოდ დიდია მგრძნობელობა მომხმარებლებისადმი და მათი დაცვა განსაკუთრებული პრიორიტეტის საგანია. აღნიშნული, უპირველეს ყოვლისა, თანამედროვე სამყაროსათვის დამახასიათებელი მიდგომების გამოძახილია, რამეთუ თანამედროვე სამართალი პიროვნების უზენაესობას აღიარებს, ხოლო პიროვნების უზენაესობის განმსაზღვრელი ფაქტორია მისი უფლებებისა და თავისუფლებების მაქსიმალური რეალიზება. ამასთან, მომხმარებელთა განსაკუთრებული დაცვა და უსაფრთხოების ძლიერი გარანტიების შექმნა დაკავშირებულია ბაზრის ზრდასა და განვითარებასთან, ჯანსაღ კონკურენციასთან.² მომხმარებლის სტატუსით სარგებლობს, როგორც ფიზიკური ასევე იურიდიული პირიც, თუმცა სუსტ მხარედ მართებულია რომ მივიჩნიოთ ფიზიკური პირი. მას სახელმწიფოსგან გაცილებით მაღალი სტარდარტით ესაჭიროება სამართლებრივი დაცვა, ვინაიდან იურიდიული პირი საქონლის შემენისას წარმოდგენლია იურისტებით, რაც მისი მსხვერპლად ყოფნის რისკს ამცირებს. სწორედ ამიტომაც აქცენტი გაკეთებულია ფიზიკურ პირთან მიმართებით.

როგორც ცნობილია, კაბალური პირობების ხელშეკრულებაში ჩადებით ძლიერი მხარე არამხოლოდ მომხმარებლის უფლებებს არღვევს, არამედ სამოქალაქო სამართლის ფუნდამენტურ პრინციპს „კეთილსინდისიერებას“. პრაქტიკაში არსებობს შემთხვევები, როდესაც ხელშეკრულების თავისუფლებით და ორმხრივი ნების გამოვლენით ჭკვიანურად იბოჭება არაკეთილსინდისიერი მხარე. აქედან გამომდინარე, საინტერესოა თუ სად გადის ზღვარი კეთილსინდისიერების პრინციპსა და ხელშეკრულების თავისუფლებას შორის და რა ბერტკეტები გააჩნია მხარეს სამართლებრივად თავდასაცავად? პირველ რიგში უნდა განიმარტოს კეთილსინდისიერების ცნება და ნიშნები.

¹ე.ქარდავა, მომხმარებელთა უფლებების დაცვის ევროპული სტანდარტების შედარებითსამართლებრივი მიმოხილვა ქუჩაში დადებული ხელშეკრულების მაგალითზე, ქართული სამართლის მიმოხილვა, 2007, გვ.126.

² იქვე, გვ 122.

2. კეთილსინდისიერების პრინციპი სახელშეკრულებო სამართალში

თანამედროვე ქართულ სამართლებრივ სივრცეში კეთილსინდისიერება მატერიალურ სამართლებრივ ნორმად გადაიქცა და სამართლიანობასა და თანასწორობაზე დამყარებულ სამართლებრივ სისტემაში გაერთიანდა, რითაც უფრო ფართო დატვირთვა შეიძინა. კეთილსინდისიერების პრინციპი თანამედროვე განვითარებული ქვეყნების კანონმდებლობასა და დოქტრინაში დიდწილად დაკავშირებულია მორალურ სტანდარტებთან. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 361-ე II მუხლით გათვალისწინებულია შემდეგი: “ვალდებულება უნდა შესრულდეს ჯეროვნად, კეთილსინდისიერად, დათქმულ დროსა და ადგილას”.³ ამ დათქმით კანონმდებელმა სახელშეკრულებო ურთიერთობაში შემავალი სუბიექტები დაავალდებულა კეთილსინდისიერად განეხორციელებინათ მოქმედებები. კეთილსინდისიერების პრინციპის მრავალგვარმა ფუნქციამ გამოიწვია ის, რომ სამოსამართლო სამართალში იგი გამოყენებულ იქნა სამართლიანი შედეგების დადგომისათვის და, ამავე დროს, აშკარად უსამართლო შედეგის აცილებისთვის.⁴ კეთილსინდისიერების პრინციპით უნდა იხელმძღვანელოს სამოქალაქო სამართლის სუბიექტებმა.

როგორ შეიძლება დავაკვალიფიციროთ პირის ქმედება არაკეთილსინდისიერად? ნებისმიერი გონიერი ადამიანისთვის მისი ქმედება უნდა შეიცავდეს წინასწარ, განზრახ ბრალეულობის ნიშნებს, ვინაიდან მის მოქმედებებში აშკარად ჩანს არსებული პრინციპის დარღვევა.

სამოქალაქო კოდექსის მე-8 მუხლით სამოქალაქო სამართლის კონტრაქტები ვალდებულნი არიან კეთილსინდისიერების ფარგლებში განახორციელონ უფლებები და მოვალეობები. კანონმდებლის ამ დანაწესმა განსაზღვრა კეთილსინდისიერება, როგორც სავალდებულო კომპონენტი ხელშეკრულებისთვის, მიუხედავად იმისა, მხარეები რა პირობებით შემოიფარგლებიან, ეს მაინც განისაზღვრება უპირველეს შესასრულებლად. აღნიშნული მუხლი იმპერატიულია და მხარეები ვერ გამოირიცხავენ მის მოქმედებას.

უნდა აღინიშნოს, რომ წინამდებარე ნორმები განაპირობებს სამოქალაქო ბრუნვის მართლზომიერებას. გარდა აღნიშნულისა, კერძო სამართლებრივ ურთიერთობათა კეთილსინდისიერად წარმართვის ვალდებულებას სამოქალაქო კოდექსის არაერთი ნორმა იმპერატიულად უთითებს, ამასთანავე აღსანიშნავია, რომ ბუნდოვანი ნორმის განმარტება ისევე კეთილსინდისიერების პრინციპზე დგას და მის ირიბ ინტერპრეტაციას საჭიროებს. კეთილსინდისიერების პრინციპის ფუნქცია კონტრაქტების ინტერესების არა დაპირისპირება, არამედ მათი დაცვაა, რაც ერთგვარ სოლიდარობას ქმნის სამართლებრივ სივრცეში. ის მოვალეობის შესრულების ვარაუდიცაა. კეთილსინდისიერება ნიშნავს სამოქალაქო ბრუნვის მონაწილეთა მოქმედებას პასუხისმგებლობით და ერთმანეთის უფლებებისადმი პატივისცემით მოპყრობას. კეთილსინდისიერების პრინციპზე დაყრდნობით აღმოიფხვრება როგორც კანონის, ისე ხელშეკრულების ხარვეზი.

კეთილსინდისიერების პრინციპი განმტკიცებულია ასევე საერთაშორისო ხელშეკრულებასა და შეთანხმებაში, კერძოდ ვენის კონვენცია სახელშეკრულებო სამართლის შესახებ, სადაც საქართველო საყოველთაოდ აღიარებს კეთილსინდისიერების პრინციპს და ხაზს უსვამს 31-ე მუხლის 1-ლი პუნქტით, რომ: “ხელშეკრულება უნდა განიმარტოს კეთილსინდისიერად, ჩვეულებრივი მნიშვნელობის შესაბამისად, რომელიც ხელშეკრულების ტერმინებს უნდა მიეცეს მათ კონტექსტში და ასევე გამომდინარე ხელშეკრულების ობიექტიდან და

³ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 361-ე, პარლამენტის უწყებანი, 31, 24/07/1997.

⁴ ა. იოსელიანი, კეთილსინდისიერების პრინციპი სახელშეკრულებო სამართალში (შედარებით-სამართლებრივი გამოკვლევა), ქართული სამართლის მიმოხილვა, სპეციალური გამოცემა, თბილისი, 2007, 12.

მიზნებიდან”.⁵ ზემოაღნიშნული მსჯელობიდან გამომდინარეობს, რომ სამოქალაქო ურთიერთობაში დაუშვებელია კეთილსინდისიერების პრინციპის უგულვებლყოფა. ხელშეკრულების თავისუფლების განხორციელების დროს მხარეს კანონმდებელი ანიჭებს უდიდეს ძალაუფლებას, თავად წარმართოს სამოქალაქო ბრუნვა, დადოს შეზღუდვების გარეშე ნებისმიერი კანონიერი ხელშეკრულება და ასევე განსაზღვოს პირობა. თუმცა, მიუხედავად ამ თავისუფლებისა მხარე იზღუდება კანონიერი ბოჭვის ფარგლებით, მას ენიჭება კეთილსინდისიერად მოქმედების ვალდებულება და ზოგადი პრინციპების დაცვა. ანგლო-ამერიკული სამართლის ქვეყნების სასამართლოების უმეტესობა მოპასუხე მხარეს ორი განსხვავებული სტანდარტით აფასებს, მოქმედებდა თუარა მოპასუხე კეთილსინდისიერად, ან არაკეთილსინდისიერად.⁶ ეს ნიშნავს, რომ მხარე მოქმედებდა პატიოსნად და არა თვითნებურად, თანამშრომლობდა თუარა მეორე მხარესთან განსაზღვრული მიზნის მისაღწევად.⁷ კეთილსინდისიერების პრინციპს საერთო სამართლის ქვეყნები ძირითადად კორპორატიულ სამართლის ჭრილში ხედავენ, კერძოდ კომპანიის დირექტორი ან წარმომადგენლობაზე უფლებამოსილი პირი მოქმედებდა თუარა კეთილსინდისიერად მესამე პირებთან ხელშეკრულების დარღვევისას. ეგრეთწოდებული “Business Judgment Rule” იცავს კომპანიის დირექტორს კორპორატიული “მოსასხამით” და მისი არაკეთილსინდისიერი მოქმედების მტკიცების ტვირთს აკისრებს მოსარჩელე მხარეს. ჩემი სტატიის ძირითადი მიზანაც სწორედ მომხმარებელზე ორიენტირებული სახელშეკრულებო ურთიერთობის დანახვაა ევროკავშირის სამართალში, რომელიც ასე დეტალურად და მყარად იცავს „სუსტი მხარის“ ინტერესებს. საინტერესოა თავად მომხმარებლის უფლებების წარმოშობის პრეისტორია.

3. ევროკავშირში მომხმარებლის უფლებების წარმოშობა

მსოფლიო გლობალიზაციამ და საერთაშორისო ბიზნეს სექტორის განვითარებამ გამოიწვია მომხმარებლის უფლებების დაცვის მექანიზმის შექმნა.

“ყოველი ჩვენგანი მომხმარებელია”- პრეზიდენტ კენედის მიერ წარმოთქმული ეს სიტყვები უძღვოდა მომხმარებელთა ოთხი ფუნდამენტური უფლების- ინფორმაციის მიღების, უსაფრთხოების, არჩევანისა და წარმომადგენლობის- საყოველთაო აღიარებას.⁸ სწორედ ამერიკის შეერთებული შტატები გახლდათ მომხმარებლის უფლებების წარმოშობის სახელმწიფო. 1950-იან წლებში ევროპის სახელმწიფოებიც შეურთდნენ ამ აქტივობას და არაერთი საერთაშორისო ორგანიზაცია ჩამოყალიბდა სამართლის ამ დარგის განსავითარებლად. პირველი მომხმარებელთა დაცვის ორგანიზაცია ევროპაში ჩამოყალიბდა 1945 წელს დენმარკში, ხოლო ინგლისში 1955 წელს სახელმწიფო დონეზე მთავრობამ შექმნა „Consumer Council“, რომელიც ეხმარებოდა დაზარალებულ პირებს სავაჭრო ურთიერთობებში. თავისი არსით მომხმარებლის უფლებების არმოშობა დაკავშირებულია სავაჭრო ბაზრის განვითარებასთან, სადაც გვყავდა გამყიდველი და მყიდველი, ხოლო ხელშეკრულების საგანს წარმოადგენდა კონკრეტული საქონელი. პირველი რეალური ევროპული ნორმატიული აქტი იყო რომის ხელშეკრულება, სადაც მკაცრად განისაზღვრა მომხმარებლის ძალა საკანონმდებლო დონეზე.

⁵ ვენის კონვენცია სახელშეკრულებო სამართლის შესახებ 31-ე მუხლის მესამე პუნქტი, N1/1-რს, საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, 11.12.2014.

⁶ <http://www.rotlaw.com/legal-library/what-is-good-faith/> [უ.გ.24/04/2017].

⁷ <https://www.accc.gov.au/business/franchising/acting-in-good-faith#more-information>>Australian Competition & Consumer Commission, Acting in good faith. [უ.გ. 02/01/2021].

⁸ თ. ლაკერბაია, ინფორმირებული მომხმარებლის ევროპული სტანდარტი, სამართლის ჟურნალი #1, 2015, 1461. ობ. (ვოლ., 28:29, 2006), 90.

სამართლის წინამდებარე დარგში გარდამტეხი როლი ითამაშა მასტრიხტის ხელშეკრულებამ, რომელსაც ხელი მოეწერა 1992 წლის 7 თებერვალს. ამ აქტმა გამოიწვია ევროპული საზოგადოების სიღრმისეული ჩართულობა, ხოლო სამართლებრივად კი შექმნა რეალური დამცავი ბერკეტები, რომელიც მანამდე არცერთ საკონომდებლო აქტში არ იყო გაწერილი. 1990 წლიდან European Commission-მა უზრუნველყო 3 წლიანი ჰარმონიზაციის გეგმის შემუშავება, რომელიც ითვალისწინებდა რიგი ქვეყნების მიერ წინამდებარე აქტის რატიფიცირებასა და ადგილობრივი კანონმდებლობის მასთან დაახლოებას.⁹ პირველმა ჰარმონიზაციის გეგმამ პოზიტიური შედეგი ვერ მოიტანა, ვინაიდან წინააღმდეგობაში მოდიოდა ევროპული ქვეყნების შიდა საკანონმდებლო ბაზებთან, რომლის სრული ტრანსფორმაციაც არ ისურვა წევრმა სახელმწიფოებმა.

მეორე ჰარმონიზაციის გეგმა გაიწერა 1993-95 წლებში, ხოლო ყველაზე ეფექტური გალხდათ მესამე 1996-97 წლებში შემუშავებული, რომელმაც თან უზრუნველყო მომხმარებლის ინფორმირებულობის სტანდარტების შემოღება, ამასთანავე შეიმუშავა შესაფერისი სტრატეგია ამ პოლიტიკის განსავითარებლად.

EC Directive 85/574 დირექტივის იმპლემენტაციით, იტალიაში ჩამოყალიბდა პირველად მწარმოებლის პასუხისმგებლობის საკითხი ნებისმიერი იმ ზიანისთვის, რომელიც იადგა მომხმარებელს პროდუქციის ნაკლის გამო.

The Legislative Decree 174/95 იტალიაში წარმოშვა მომხმარებლის მიერ ხელშეკრულებიდან გასვლის, სამართლიანი პირობებისა და გარანტიების საკითხი. ხშირ შემთხვევაში მომხმარებელი ვერ ითხოვდა სახელშეკრულებო დონეზე ჯარიმას გამყიდველის მიერ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებების დაგვიანების მიუხედავად. ეს პრობლემა წინამდებარე აქტით აღმოიფხვრა.¹⁰

დღევანდელი მდგომარეობით, ევროპულ სამართალში მოქმედებს *დირექტივები* და *რეგულაციები*. დირექტივები გახლავთ ევროკავშირის სამართლის ტრადიციული ინსტრუმენტი, რომლის იმპლემენტაციაც სავალდებულოა წევრი სახელმწიფოებისთვის, არსებობს მინიმალური (მოიცავს მინიმალური დაცვის სტანდარტებს და სახელმწიფო თავად განსაზღვრავს რა დაცვის მექანიზმები აირჩიოს საკონომდებლო აქტებში) და მაქსიმალური დირექტივა (მაქსიმალური დაცვის სტანდარტი, პირდაპირ ხაზგასმულია ევროკავშირის მიერ თუ რა დირექტივების იმპლემენტაცია უნდა განახორციელოს წევრობის მოსურვე სახელმწიფომ), რომელსაც ევროკავშირი უწესებს განვითარებად ქვეყანას, რომელსაც სურს ევროკავშირში გაწევრიანება. რეგულაციებს რაც შეეხება, ის გახლავთ სავალდებულო ხასიათის მატარებელი აქტები, მისი იმპლემენტაცია არ არის სავალდებულო, ვინაიდან ისედაც მოქმედებს წევრი სახელმწიფოებისთვის. აღნიშნული საკითხი უფრო და უფრო აქტუალური/პოპულარული ხდება ევროკავშირის სამართალში.

4. სახელშეკრულებო სამართლის მარეგულირებელი დირექტივები

4.1. უსამართლო სახელშეკრულებო პირობების დირექტივა 93/13/EEC

მოცემული დირექტივა არის ძალიან ცხადი და იმპერატიული, ის აბსოლუტურად იხრება მომხმარებლის ინტერესების დასაცავად და მკაფიოდ ადგენს სტანდარტული პირობების არსებობის პრერეკვიზიტებს. მისი ანალიზით ყველა ნორმა, რომელიც არ არის ზეპირად შეთანხმებული და დადასტურებული მომხმარებლისგან, რომელიც არსებული პრაქტიკის განსხვავებულ სურათს ადგენს - არის არასტანდარტული დანაწესი და საჭიროებს ზეპირ

⁹ ob. Il piano d'azione della Commissione CE, in "Rivista critica di Diritto Privato", II/94, p. 153.

¹⁰ https://www.nyulawglobal.org/globalex/International_Law_Consumer_Protection.html#_edn4 [უ. გ. 22/02/2021].

განმარტებას. განმარტება უნდა გაკეთდეს მკაფიოდ გასაგებ ენაზე, მარტივად და მომხმარებელს უნდა მიეცეს გააზრების შესაძლებლობა. როგორც მოგეხსენებათ, სამომხმარებლო ხელშერკულებები გამოირჩევა მოცულობით და ხშირ შემთხვევაში თავად იურისტებისთვისაც კი რთულია მსგავსი კონტრაქტების დეტალური ანალიზი. აქედან გამომდინარე, ორი ძირითადი ვალდებულება ეკისრება ძლიერ მხარეს: 1. ტექსტი იყოს გასაგებ ენაზე, შესაბამისი შრიფტით ფორმულირებული, 2. ყველა არასტანდარტული ნორმა იყოს ზეპირად განმარტებული მომხმარებლისთვის. ამ ფაქტს უსვამს ხაზს The European Court of Justice (ECJ) სასამართლო პრაქტიკა, რომელიც მუდმივად ხედავდა ძლიერი მხარის ძალას კონტრაქტის პირობებში. მოცემულმა დირექტივამ კი საოცარი ეფექტი განახორციელა ეროვნულ კანონმდებლობაში, როდესაც ყველა არასტანდარტული, პრაქტიკისგან უცხო ნორმის განმარტების ვალდებულება დააკისრა ძლიერ მხარეს. ძალიან ხშირად მსგავსი ნორმები ეწინააღმდეგებოდა მხარეთა ავტონომიასაც კი.¹¹ ამასთანავე, უნდა აღინიშნოს, რომ მომხმარებელი შემდგომში თავადაც ვერ გამოიყენებს ბოროტად მის მდგომარეობას, ვინაიდან სტანდარტული ნორმების ზეპირად განმარტების ვალდებულება არ ეკისრება მეორე მხარეს.¹² ჩემი აზრით, ძალთა თანაფარდობა ლოგიკურად არის წინამდებარე დირექტივით გადანაწილებული და ზომიერად იცავს მომხმარებლის უფლებებს. წინამდებარე დირექტივის მთავარ მიზანს ასევე წარმოადგენს წვერი სახელმწიფოების სამართლის სისტემის დაახლოება, უსამართლო პირობების მინიმალიზაცია სახელშეკრულებო სამართალში და სრული ჰარმონიზაცია წინამდებარე იმპერატიული ჩანაწერების.

საინტერესოა ის გარემოება, რომ წინამდებარე დირექტივა მიიღეს 1993 წელს და არცერთი დანართი/დამატება არ მიუღიათ მას შემდეგ. ეს დირექტივა სასამართლოზე კონტროლის პასუხისმგებლობას არ აკისრებს, თუმცა სადავოობის შემთხვევაში იყო თუ არა სტანდარტული ნორმა განმარტებული მხარის მიერ ამის გამოკვლევის ვალდებულებას ნამდვილად ანიჭებს. ნორდიკის სამართლის მიმოხილვაში, უკმაყოფილება გამოიხატა Thomas Wilhemsson-ის მიერ თავის სტატიაში, სადაც იმ სირთულეებზე აქვს ხაზგასმული, თუ ვის ეკისრება მტკიცების ტვირთის ამ სადავო ნორმის ზეპირი განმარტება განხორციელდა/თუ არა და როგორ იქნება პრაქტიკაში მსგავსი საშუალებები ხელმისაწვდომი. მისი თქმით: „სახელშეკრულებო თავისუფლების დიდი პატივისცემის მიუხედავად, უსამართლო სახელშეკრულებო დირექტივა ყველაზე მინიმალურად გადაჭრის პრაქტიკაში არსებულ პრობლემებს, მან მხოლოდ არასტანდარტული სახელშეკრულებო ნორმა მოაწესრიგა, როდესაც თქვა მისი ზეპირად შეთანხმების ვალდებულებაზე. ასევე არ არსებობს შესაბამისი შეზღუდვა CPA -ს დანართებშიც კი.“¹³

4.2. საცალო ვაჭრობის დირექტივა (99/44/EC, OJ L 171, 7.7.1999)

წინამდებარე დირექტივის თავში მიმოვიხილავთ საცალო ვაჭრობისას დირექტივის მოქმედების სფეროს, მათი განმარტების მექანიზმებსა და სხვადასხვა წევრ სახელმწიფოში წარმოშობილ პრობლემატურ საკითხებს.

როგორც პრაქტიკიდან იკვეთება სამი გზა არსებობს წინამდებარე დირექტივის იმპლემენტაციისთვის. პირველი გზა წარმოადგენს კანონმდებლის მექანიზმი მარტივად შეუსაბამოს არსებულ პრაქტიკას, ანუ მხოლოდ "თარგმნოს" ცალკე აქტით. ასეთი მინიმალისტური მიდგომა ერთი მხრივ იწინააღმდეგებს დირექტივის რეჟიმს "როგორც არის" გარეშე სისტემაზე შეხებისას. თუმცა, ამ შემთხვევაში კანონმდებელი თვალს ხუჭავს

¹¹ A. M. Mancaleoni, 'The Obligation on Dutch and Italian Courts to Apply EU Law of Their Own Motion' (2016) 24 European Review of Private Law, Issue 3/4, pp. 553.

¹² ob. COUNCIL DIRECTIVE 93/13/EEC of 5 April 1993 on unfair terms in consumer contracts 93/13/EEC.

¹³ T. Wilhemsson, Implementation of the EC Directive on Unfair Contract Terms in Finland, The, 1997, Page 7.

თანმხლები რეჟიმების პრობლემებზე, ვინაიდან დირექტივა უბრალო თარგმნით ვერ აისახება და გამოხმაურება არ განხორციელდება არსებულ გაყიდვების პრებლემატიკასთან. მიუხედავად არსებული სირთულეებისა ზოგიერთმა ქვეყანამ მაინც ეს გზა აირჩია (ესენია: ინგლისი, იტალია, შოტლანდია). მეორე გზა გახლავთ, დირექტივის იმპერატიული ნორმების შიდა რეგულაციებთან ინკორპორირება. როგორც მოგეხსენებათ, ის სახელშეკრულებო სამართალთან მჭიდრო კავშირშია, შესაბამისად სამოქალაქო კოდექსის ზოგიერთი ნორმის მორგება იქნება საჭირო, რათა ჰარმონიზაცია განხორციელდეს არსებული ვერსიის. ეს მესამე ვარიანტი ნამდვილად ყველაზე გაბედულია. ეს უზარმაზარი გამოწვევაა როგორც კანონმდებლისთვის ასევე აკადემიისთვის. საინტერესოა აღინიშნოს, რომ დიდი დროის განმავლობაში წევრი სახელმწიფოები ცდილობდნენ ახალი სისტემები დაენერგათ არსებულ კანონმდებლობაში, ბევრისთვის რთული აღმოჩნდა მიმდინარე რეფორმების ისევე ძველ ფუნდამენტურ ნორმებთან მისადაგება. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ წევრი სახელმწიფოები, მაგ: ავსტრია, დანია იყენებენ ამ მეთოდს და მიუხედავად ცვლილებებისა, ისინი დაუბრუნდნენ ძველ ვერსიას.¹⁴

მოცემული დირექტივის ფუნდამენტალური სისტემებს შორის დაპირისპირება გამოიწვია ნაკლიანი შესრულების დროს ზიანის ანაზღაურების საკითხმა. მოგეხსენებათ, რომ ის აწესებს რიგითობას, კერძოდ როგორ უნდა განხორციელდეს გამყიდველის მიერ პრობლემის გამოსწორება. პირველი გზა არის შეკეთება/ნივთის შეცვა. მომხმარებელი პირდაპირ ვერ გავა ხელშეკრულებიდან და ვერ მოითხოვს ზიანის ანაზღაურებას, ვინაიდან მან ამისთვის შესაბამისი კანონმდებლობით დადგენილი წესებით უნდა გაითვალისწინოს.¹⁵ სწორედ აქ ვაწყდებით მთავარ პრობლემებს. პირველ რიგში ნივთის დაბრუნებისას არის თუ არა უფლებამოსილი გამყიდველი მოითხოვოს ნივთის სარგებლობით მიღებული სარგებელი და მეორე საკითხი ზიანის ანაზღაურების რეგულირების პრობლემატიკა. გერმანულ კოდიფიკაციაში პირდაპირ არის ნახსენები, გამყიდველის უფლებაზე მოითხოვოს ნივთის სარგებლობისას მიღებული ნაყოფი, თუმცა ყველა წევრი სახელმწიფო არ ეთანხმება ამ მიდგომას.¹⁶ რაც შეეხება ზიანის საკითხს, ინლისის პრაქტიკა პირდაპირ ანიჭებს მომხმარებელს ზიანის მოთხოვნის უფლებას, ასევე ხელშეკრულებაზე უარის უფლებას და მას შეწყვეტის წინაპირობებს არ უწესებს. სხვა წევრი სახელმწიფოები, მათ შორის საქართველოც ნაკლიანი შესრულების დროს, ხელშეკრულებიდან მყისიერად შეწყვეტის უფლებას არ იძლევა, ის ვალდებულებას აკისრებს მომხმარებელსაც კი, რომ შეატყობინოს ნაკლის შესახებ კომპანიას, მისცეს გამოსწორების საშუალება და მხოლოდ უკიდურესი გარემოების შემთხვევაში მოითხოვოს პირვანდელი მდგომარეობის აღდგენა.¹⁷

4.3. მომხმარებლის საკრედიტო ხაზის დირექტივა -2008/48/EC

დირექტივის საკანონმდებლო წინადადება, რომელიც მიზნად ისახავდა 87/102 / EEC -ის შეცვლას, მიღებულია 2002 წლის სექტემბერში. 2004 წლის აპრილში ევროპარლამენტმა ტექსტში არსებითი შესწორება შეიტანა. კომისიამ გამოაქვეყნა მოდიფიცირებული წინადადება, რომელი დანართი/დამატება უნდა მიეღოთ სრულად და რომელი არა. შემდგომში, კომისია დათანხმდა, რომ დირექტივის მიზნიდან გამოერიცხათ უზრუნველყოფილი სესხის გაცემა, ვინაიდან შიდა ბაზარი და გენერალური დირექტორატი

¹⁴ E. Hondius; C. Jeloschek, Towards a European Sales Law - Legal Challenges Posed by the Directive on the Sale of Consumer Goods and Associated Guarantees, 2001, page 158-159.

¹⁵ ob. DIRECTIVE 1999/44/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 25 May 1999 on certain aspects of the sale of consumer goods and associated guarantees, article 3.

¹⁶ G. Capilli, Quelle Case: The Directive on the Sale of Consumer Goods at the European Court of Justice, 2010, 86-87.

¹⁷ E. Hondius; C. Jeloschek, Towards a European Sales Law - Legal Challenges Posed by the Directive on the Sale of Consumer Goods and Associated Guarantees, 2001, 160.

(DG Markt) იპოთეკური სესხების შესახებ წინადადებებს ახალ დირექტივაში წარუდგენდნენ. კომისიამ მიიღო მეორე შეცვლილი წინადადება 2005 წლის 7 ოქტომბერს კონსოლიდირებული ტექსტის სახით. კონკურენციის საბჭომ 2007 წლის 21 მაისს მიიღო დირექტივაზე პოლიტიკური შეთანხმება. საბოლოოდ ევროპარლამენტი დაეთანხმა შეცვლილ ტექსტს მეორე მოსმენით, რომელიც 2008 წლის აპრილში საბჭოს მიერ ამ ტექსტის დამტკიცებით დასრულდა.¹⁸

წინამდებარე დირექტივის მთავარ მიზანს კრედიტის გაცემის დროს მომხმარებლებისთვის ინფორმაციის დეტალურად მიწოდება, მათი უფლებების დაცვა და შიდა ბაზრისთვის უკეთესი პირობების უზრუნველყოფა წარმოადგენს. მისი რეგულირების სფეროა: ა) კრედიტი, რომელიც ჩაჯდება მინიმ 200- მაქსიმუმ 75 000 ევროს შუალედში, თუმცა ეს ციფრები წვერი სახელმწიფოებისთვის არ არის ჩარჩო მინიმუმში, მათ შეუძლიათ თავად დაარეგულირონ ის; ბ) ინფორმაცია, რომელიც უნდა იყოს მიწოდებული საფინანსო სექტორის მიერ რეკლამირების, წინასახელშეკრულებო და სახელშეკრულებო მოლაპარაკების პროცესში, სამივე ფაზას ფარავს მისი რეგულირება; გ) ის უფლებას აძლევს წვერ სახელმწიფოებს, დირექტივის რეჟიმი არ გაავრცელონ საკრედიტო დაწესებულებებზე, თუ მათთან დადებული საკრედიტო ხელშეკრულები ქვეყანაში არსებული საკრედიტო ხელშეკრულებების 1%-საც კი არ შეადგენს; დ) ავალდებულებს წვერ სახელმწიფოებს, განსაზღვრონ მომხმარებლის კრედიტუნარიანობა, სანამ სასესხო ვალდებულებაში შევლენ; ე) ინფორმაციის მიწოდების სტანდარტი, რომელსაც უნდა შეიცავდეს მუხლობრივად საკრედიტო ხელშეკრულება; ვ) 14 დღიანი მომხმარებლის მიერ ხელშეკრულებიდან გასვლის ვადა, სადაც ჯარიმა/სანქციები არ ეკისრება მას; ზ) სამართლიანი და კეთილსინდისიერი რეგულირება წინსწრებად დასაფარ საკომისიოზე, რომელიც დამოკიდებულია სესხის განგრძლივობაზე, ასევე უკვე დაბრუნებული თანხის მინიმალურ ოდენობასა და პროცენტზე (რომელიც არ ეხება ძირს).¹⁹

4.4. 2008/122/EC (Timeshare) დირექტივა

დირექტივის მთავარი იდეაც იყო მომხმარებლის (ტურისტის) დაცვა, რომელიც გრძელვადიან შევებულებას ატარებდა კომფორტულ გარემოში, რა დროის განმავლობაშიც ის იხდიდა შესაბამის ანაზღაურებას და ის არ იყო პასუხისმგებელი სხვა ექსტრა ხარჯებზე. პირველადი რეგულაციები ამ გარკვეული პერიოდის მომხმარებელ ტურისტებზე შემუშავდა დირექტივა 94/47/EC, რომლის მიზანიც ტურისტებზე გათვლილი მარკეტინგის მინიმალური სამართლებრივი სტანდარტების შემუშავება გალხდათ, რის ფარგლებშიც თითოეული პაკეტის შემსყიდველი ტურისტი იქნებოდა დაცული. 94/47/EC დირექტივის მინიმალური ჰარმონიზაციის გეგმაც კი ვერ იქნა წვერი სახელმწიფოების მიერ გაზიარებული, რამაც ევროპარლამენტი წაახალისა ახალი მოდერნიზებული დოკუმენტის შექმნისკენ, შესაბამისად 2009 წელს მიღებულ იქნა ახალი სრულიად თანამედროვე დირექტივა 2008/122/EC. დღევანდელი მდგომარეობით მისი მაქსიმალური ჰარმონიზაცია სავალდებულოა წვერი სახელმწიფოების მიერ, რაც განაპირობებს მომხმარებლის უფლებების დაცვის მაღალი სტანდარტების გარანტიებს, ვინაიდან ისინი ხშირად აწყდებიან უსამართლო ბიზნეს პრაქტიკასა და ინფორმაციულ ვაკუუმს სამართლებრივ ასპექტებში.²⁰

4.5. მომხმარებლის უფლებების შესახებ დირექტივა (2011/83/EU)

¹⁸ http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/protection_of_consumers/l32021_en.htm [უ. გ. 24/02/2021].

¹⁹ იხ. დირექტივა- DIRECTIVE 2008/48/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 23 April 2008 on credit agreements for consumers and repealing Council Directive 87/102/EEC.

²⁰ A. Petrovic “The legal Position of the consumer in timeshare contracts- Analizes of Directive 2008/122/EC, 273.

მომხმარებლის უფლებების შესახებ დირექტივა (2011/83/EU) ე.წ. „CRD“ გახლავთ ახალი საკონომდებლო ჩარჩო, რომელიც იცავს დისტანციური გაყიდვების დროს მომხმარებლის უფლებებს. ეს დირექტივა აუქმებს და ადგის უცვლის დისტანციური ნასყიდობის დირექტივას²¹ და ასევე ქუჩაში დადებულ გარიგებას²², მან ასევე შეიტანა მცირე დამატებები სახელშეკრულებო (კონტრაქტის) დირექტივაში²³ და ასევე მომხმარებლის საქონლის ნასყიდობისა და მასთან დაკავშირებული გარანტიების დირექტივაში²⁴.

CRD მიიღეს ირლანდიაში 2013 წელს, ვიანიდან ამავე წელს „ევრობარომეტრის“ ანგარიშში აისახა მნიშვნელოვნად გაზრდილი მომხმარებლების ოდენობა, რომლებიც სარგებლობენ ონლაინ ნასყიდობის ხელშეკრულებით. 2006 წლის შემდგომ სტატისტიკა გაზრდილი იყო 44%-ით.²⁵

წინამდებარე დირექტივა არის ჰორიზონტალური კანონმდებლობა, რომელიც არეგულირებს მომხმარებელსა და ბიზნესს შორის კონტრაქტების რისკების გარკვეულ ასპექტებს. იგი მოიცავს კონტრაქტებს საქონლის, მომსახურების შესყიდვის, ციფრულ და საზოგადო მომხმარებლის საშუალებებს. მიუხედავად ამისა, ზოგიერთი ხელშეკრულების მოქმედება გამოირიცხება დირექტივის ფარგლებიდან (მაგ. კონტრაქტები სოციალური მომსახურების, ჯანდაცვის, სათამაშოების, უძრავი ქონების, ფინანსური მომსახურების, პაკეტის შესახებ მოგზაურობის, დროის, კვების პროდუქტების მიწოდების ან - ცალკეული დებულებების გარდა - სამგზავრო ტრანსპორტი).

დირექტივა ითვალისწინებს, რომ მომხმარებელმა უნდა მიიღოს სრული და გამჭვირვალე ინფორმაცია საკონტრაქტო ელემენტებზე, ფორმალური მოთხოვნები დისტანციურ და ოფშორულ კონტრაქტებზე, საქონლის მიწოდების მკაფიო წესები და რისკის და გარკვეული სპეციფიკური დებულებების გადახდა საფასურის გადახდის საფასურის გამოყენების შესახებ, მომხმარებელსა და მოვაჭრეებს შორის სატელეფონო კომუნიკაცია და დამატებითი გადასახადების შესახებ წესები. დირექტივას ზოგადად აქვს სრული ჰარმონიზაციის ხასიათი, რაც წვერი სახელმწიფოებისთვის პირდაპირ მის გადმოტანას ნიშნავს. თუმცა, დირექტივა კონკრეტულად საშუალებას აძლევს წვერ ქვეყნებს გააუქმონ დამატებითი წინასწარი სახელშეკრულებო ინფორმაციის მოთხოვნები კონტრაქტების შესახებ. გარდა ამისა, იგი აძლევს წვერ სახელმწიფოებს შესაძლებლობას გამოიყენოს გარკვეული მარეგულირებელი ნორმები საკუთარი ეროვნული კანონმდებლობით.²⁶

საინტერესო იქნება განვიხილოთ წინამდებარე დირექტივის კრიტიკა, რომელიც მის მიმართ იქნა გამოქვეყნებული. კრიტიკა შემოთავაზებულია ინფორმაციის ეფექტურობის კუთხით დისტანციური კონტრაქტისა და ინტერნეტით დადებული ხელშეკრულებების დროს, ასევე გათვალისწინებულია მომხმარებლის ნდობის საკითხი. ეს კრიტიკა ჯერ კიდევ მისი წინამორმედი 97/7/EC დირექტივის არსებობიდან გაჩნდა, როგორც ვხედავთ მტკიცედ დარჩა მიმდინარე CRD და რეგულაცია 2013 გამოქვეყნების შემდეგაც. გერანტ ჰოველსმა თავის სტატიაში მკაფიოდ განაცხადა, რომ „უბრალოდ მომხმარებელთათვის ინფორმაციის

²¹ Parliament and Council Directive 97/7/EC of 20 May 1997 on the protection of consumers in respect of distance contracts [1997] OJ L144/19 (Distance Selling Directive).

²² Council Directive 85/577/EEC of 20 December 1985 to protect the consumer in respect of contracts negotiated away from business premises [1985] OJ L372/31 (Doorstop Selling Directive).

²³ Council Directive 93/13/EEC of 5 April 1993 on unfair terms in consumer contracts [1993] OJ L95/29 (the Unfair Terms in Consumer Contracts Directive).

²⁴ Parliament and Council Directive 1999/44/EC of 25 May 1999 on certain aspects of the sale of consumer goods and associated guarantees [1999] OJ L171/12 (Consumer Sales Directive).

²⁵ Peter O'Sullivan, Does the New Consumer Rights Directive Enhance Consumer Confidence in the Online Market, 6 King's Inns Student L. Rev. 64 (2016), Page 65.

²⁶ DG JUST, UNIT E2 Report “Evaluation of the Consumer Rights Directive 2011/83/EU”.

მიწოდება არ არის საკმარისი მათი სამართლებრივი დაცვისთვის, ვინაიდან ადამიანები სწორად ვერ ღებულობენ ინფორმაციას, რათა შესაბამისი ძალით აღიჭურვონ²⁷. ამის ბევრი გამომწვევი მიზეზი არსებობს, მაგალითად დროის ფაქტორი, რომელსაც არ უთმობენ მომხმარებლები ხელშეკრულების წაკითხვას, ასევე გაურკვეველი ტერმინები/პუნქტები და ა.შ.

ასევე მომხმარებლები უყურებენ საკითხებს ზედმეტი ოპტიზმით და თავიდან ვერ ახერხებენ სავარაუდო რისკების გათვლას, რაც საბოლოო ჯამში ტკივილს აყენებთ მათ. ჰოველსის თქმით მომხმარებლის მართო დატოვება არაეფექტურია ამ რთულ პროცესში. სტატია ძირითადად მიზანმიმართულია ქცევითი ეკონომიკის მოდელის განვითარებაზე. მისი აზრით მხოლოდ ინფორმაციების ხელშეკრულებაში თავმოყორა არ არის საკმარისი მომხმარებლის უფლებების დასაცავად.

5. სასამართლო პრაქტიკა საქართველოში

სასამართლოს პრაქტიკის შესწავლით ნათელი გახდა, რომ მომხმარებლის უფლებათა დაცვის დირექტივები გამოყენებულია სასამართლოს გადაწყვეტილებებში, მეტიც, მოსამართლეები უთითებენ ასოცირების ხელშეკრულებით ნაკისრ ვალდებულებებზე, რის შემდეგაც ცდილობენ არგუმენტების გამყარებას ევროპული მართლმსაჯულების სასამართლოს პრეცედენტებით. მოსამართლეები რა თქმა უნდა საუბრობენ მათი გამოყენების არასავალდებულო ხასიათზე, თუმცა კარგად ასაბუთებენ თუ რატომ უნდა დაიცვან მომხმარებლის უფლებები და რა მთავარი მიზანი დევს ამ ინსტიტუტის განვითარებაში.

უზენაესი სასამართლოს 17/05/2019 წლის საქმეზე # ას-237-2019, რომლითაც დაუშვებლად იქნა ცნობილი საკასაციო საჩივარი, კარგად არის განხილული თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 22 ნოემბრის განჩინება, რომლის ანალიზსაც შემოგთავაზებთ.²⁸

სასარჩელო მოთხოვნა: ფულადი ვალდებულების შესრულება, იპოთეკის საგნის რეალიზაცია.

ფაქტობრივი გარემოებები:

1. 2007 სს ბანკსა და ფიზიკურ პირს შორის გაფორმდა საკრედიტო ხელშეკრულება, რომლის უზრუნველსაყოფადაც იპოთეკით დაიტვირთა სხვა მესაკუთრის უძრავი ქონება, რომელიც დღეს მოპასუხის (ფიზიკური პირის) საკუთრებაშია. მხარეებს შორის გაფორმდა არაერთი ცვლილება-დამატება. ფიზიკური პირი კეთილსინდისიერად, ჯეროვნად ასრულებლად მასზე დაკისრებულ ვალდებულებებს.
2. 2007 წლის 27 აგვისტოს ხელშეკრულების მოქმედების პერიოდში ბანკი საკუთარი ხარჯებით უზრუნველყოფს კლიენტის უმუშევრობით გამოწვეული შემოსავლების დაკარგვის დაზღვევას. კლიენტისაგან დამოუკიდებელი მიზეზით უმუშევრობის დადგომის შემთხვევაში კლიენტი ვალდებულია, წერილობით აცნობოს ამის შესახებ ბანკს, უმუშევრობის დადგომიდან არაუგვიანეს 3 კალენდარული დღისა და ბანკს მის მიერ მოთხოვნილი საბუთები წარუდგინოს. ამასთან, კლიენტი ამ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებებისაგან განთავისუფლდება მხოლოდ იმ მოცულობით, რა მოცულობითაც ბანკს სადაზღვევო კომპანიისაგან აუნაზღაურდება ამგვარი სადაზღვევო შემთხვევის დადგომით მიყენებული ზიანი. ამგვარი სადაზღვევო პოლისით მოსარგებლე (ბენეფიციარი) იქნება მხოლოდ ბანკი, ამასთან, კლიენტს

²⁷ Geraint Howells, "The Potential and Limits of Consumer Empowerment" (2005) 32 Journal of Law and Society 349.

²⁸ იხ. უზენაესი სასამართლოს ვებ-გვერდზე <<<http://prg.supremecourt.ge/DetailViewCivil.aspx>>> [უ. გ. 24.02.2021].

უფლება აქვს, ამგვარ დაზღვევაზე უარი თქვას. ხელშეკრულებაში არსებული დათქმის შესაბამისად, უმუშევრობით გამოწვეული შემოსავლების დაკარგვის დაზღვევით სარგებლობა განხორციელდება კლიენტის მიერ ამ ხელშეკრულებაზე თანდართული განაცხადის ფორმის (დანართი №9) შევსების შემთხვევაში. დაზღვევის განხორციელების პირობები მოცემულია ამ ხელშეკრულების №10 დანართში.

3. 2007 წლის 27 აგვისტოს საკრედიტო ხელშეკრულებაში მითითებულია №10 დანართი, რომელიც ეხება უმუშევრობის დაზღვევის პირობებს, იპოთეკური მსესხებლებისათვის კონკრეტულ სადაზღვევო კომპანიასა და მოსარჩელეს შორის არის გაფორმებული. თუმცა დანართი 9 არ არის გაფორმებული.
4. პირველი ინსტანციის მიერ გამოიკითხა მოწმე - საკრედიტო ექსპერტი, რომელმაც განაცხადა რომ კლიენტებს საჩუქრად ეძლეოდათ უმუშევრობის დაზღვევა, რომელიც სესხის ხელშეკრულების პერიოდს მოიცავდა. სამსახურის დაკარგვის შემთხვევაში კი ბანკს აუნაზღაურდებოდა დაკარგული შემოსავალი - სადაზღვევო კომპანიისგან.
5. ფიზიკურმა პირმა დაკარგა სამსახური, პროცედურულად 3 დღის ვადაში შეასრულა ვალდებულება.
6. ბანკი სადაოდ ხდის ხელშეკრულების არსებობას, ვინაიდან არაა ხელმოწერილი მე-9 დანართი და ითხოვს სრულად ასანაზღაურებელ თანხას.

შედეგი: პირველმა ინსტანციამ არ დააკმაყოფილა ბანკის მოთხოვნა, სააპელაციო სასამართლომაც უცვლელად დატოვა გადაწყვეტილება.

მნიშვნელოვანი განმარტება:

სააპელაციო პალატამ ყურადღება მიაპყრო საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის (შემდგომ – სსკ) 342-ე მუხლს, რომლითაც ხელშეკრულების სტანდარტული პირობების დეფინიციაა განმტკიცებული, სასამართლომ მიიჩნია, რომ ხელშეკრულების სადავო დათქმა სწორედ წინასწარ ჩამოყალიბებულ, მრავალჯერადი გამოყენებისთვის გამიზნულ პირობას წარმოადგენს, რომელსაც ერთი მხარე (ამ შემთხვევაში ბანკი) მეორე მხარეს (ამ შემთხვევაში მოვალეს) უდგენს, აღნიშნული დასტურდება პირველი ინსტანციის სასამართლოში მოწმის სახით დაკითხული საკრედიტო ექსპერტის ჩვენებითაც, რომლის თანახმად, კლიენტებს საჩუქრად ეძლეოდათ უმუშევრობის დაზღვევა, რომელიც სესხის ხელშეკრულების პერიოდს მოიცავდა. სააპელაციო პალატამ მოწმის ჩვენების გათვალისწინებით ჩათვალა, რომ ხელშეკრულების დადების მომენტისთვის აღნიშნული პირობა სესხის ხელშეკრულებებში გლობალურად არსებობდა და იგი მხარეთა შორის ინდივიდუალური მოლაპარაკების საგანს არ წარმოადგენდა. სადავო დათქმა, როგორც უკვე სასამართლოს მიერ აღინიშნა, მის სხვადასხვა სახით განმარტების საშუალებას იძლევა, რაც მის ბუნდოვანებაზე მიუთითებს, ამავ კოდექსის 345-ე მუხლით კი, სტანდარტული პირობების ბუნდოვანება ყოველთვის მეორე მხარის სასარგებლოდ უნდა გადაწყდეს. ნიშანდობლივია, რომ იძულებითი უმუშევრობის დაზღვევა იცავს სუსტ მხარეს, შესაბამისად მისი მიზნიდან გამომდინარე, სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ მხარეთა შორის დადებული ხელშეკრულების სადავო პირობა კლიენტის სურვილზე არ იყო დაქვემდებარებული და ეს ქმედების განხორციელებას არ მოიცავდა, ანუ იმ შემთხვევაში, თუ მას ბანკის თანამშრომელი №9 დანართს ხელმოსაწერად არ მისცემდა, მომხმარებელი ჩათვლიდან, რომ ძირითად ხელშეკრულებაზე ხელმოწერა საკმარისი პირობა იყო უმუშევრობის დაზღვევის ამოქმედებისთვის.

ბუნდობანი ნორმის სხვაგვარი ინტერპრეტაცია მომხმარებლის საწინააღმდეგო შედეგს მოიტანდა, საბოლოო ჯამში მომხმარებელთა დაცვის პრინციპებს შეეწინააღმდეგებოდა. მოცემული საქმე სხვა კუთხითაც გახლავთ საინტერესო, კერძოდ სააპელაციო სასამართლო ყურადღებას ამახვილებს ასოცირების შეთანხმებაზე, სადაც უპირობოდ

ხაზს უსვამს მის არასავალდებულო მნიშვნელობას, თუმცა მიზანშეწონილად მიაჩნია, ევროკავშირის 93/13/EEC დირექტივის „უსამართლო სახელშეკრულებო პირობების შესახებ“ განხილვა და ევროპის მართლმსაჯულების სასამართლოს პრაქტიკის მიმოხილვა.

სააპელაციო სასამართლოს განმარტებით, მოცემული დირექტივა განსაზღვრას ძირითად მექანიზმებს მომხმარებლის უფლებების დაცვაში, კერძოდ 1) როდესაც პირობა ცალსახად უსამართლო არ არის, თუმცა ორაზროვანი და ბუნდოვანია, ასეთი პირობა ყოველთვის მომხმარებელთა სასარგებლოდ უნდა განიმარტოს; 2) უსამართლო სტანდარტული პირობა უპირობოდ ბათილი; და 3) მომხმარებელს, რომელიც თავს უსამართლო პირობების მსხვერპლად გრძნობს, უფლება გააჩნია არასამართლიანი პირობებისგან დაცვის ეფექტური სამართლებრივი მექანიზმით ისარგებლოს.

გარდა ამისა, სხვადასხვა დროს მიღებულ გადაწყვეტილებებში, C-137-08 (46-ე პარაგრაფი), C-40/08, C-240/98 ევროპის მართლმსაჯულების სასამართლომ მიუთითა, რომ მომხმარებელთა დაცვის სისტემა, რომელიც აღნიშნული დირექტივითაა რეგლამენტირებული, ემყარება იდეას, რომ მომხმარებელი მიმწოდებელთან შედარებით „სუსტი მხარეა“ არა მხოლოდ მოლაპარაკების შესაძლებლობის არქონის, არამედ მისი დაბალი ინფორმირებულობის სტანდარტის გამო.²⁹

6. სასამართლო პრაქტიკა ევროკავშირში (ECJ – European court of justice)

ECJ გახლავთ სასამართლო, რომელსაც ევროკავშირის წევრი ქვეყნების ადგილობრივი სასამართლოები მიმართავენ ევროკავშირის სამართლის მართლზომიერი ინტერპრეტაციის მიზნით. სამეწარმეო სუბიექტებიც მიმართავენ გამონაკლის შემთხვევებში თუ ისინი ხვდებიან, რომ მათი დირექტივებით განსაზღვრული უფლებები ირღვევა.³⁰ ECJ იძლევა ნორმათა განმარტებებს, იყენებს უზრუნველყოფის ღონისძიებებს, ანულირებას უკეთებს ევროკავშირის სამართლებრივ აქტებს, უზრუნველყოფს ევოკავშირის შესაბამისი სტრუქტურების მუშაობას (პარლამენტის, კომისიის) განიხილავს ამ მიმართულებით საჩივრებს და ბოლოს სანქციებს უწესებს ევროკავშირის ინსტიტუტებს.

როგორც აღვნიშნეთ, წევრი სახელმწიფოს ადგილობრივი კანონმდებლობის დირექტივებთან შეუსაბამობის, ან/და დირექტივის ნორმის ბუნდოვანების აღმოსაფხვრელად მიმართავენ ECJ-ს ადგილობრივი სასამართლოები. დედამიწაზე არ არსებობს სრულყოფილი აქტი, ყველას სჭირდება დახვეწა და ნორმათა განმარტება, შესაბამისად არც დირექტივები არ გამხდარა გამონაკლისი და ძალიან ბევრჯერ მის ნორმას გამოუწვევია მხარეთა დაბნეულობა. ქვემოთ განვიხილავ მომხმარებელთა უფლებების დაცვის ჭრილში მნიშვნელოვან გადაწყვეტილებას.

6.1. C-240/98 საქმე - მომხმარებელთან დადებულ ხელშეკრულებასა და უსამართლო პირობებს

ფაქტობრივი გარემოებები:

1. 2004 წლის 24 მაისს, კომპანია „ასტურკომსა“ და ქალბატონ როდრიგეს ნოგირას შორის გაფორმდა ტელეფონის განვადების ხელშეკრულება, რომელიც შეიცავდა საარბიტრაჟო დებულებას, რომლის მიხედვითაც ხელშეკრულებიდან გამომდინარე ნებისმიერი დავა უნდა იქნეს განხილული არბიტრაჟს მიერ, რომლის სახელწოდებაც გახლავთ დე არემიე ე

²⁹ იხ. უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება, საქმე N°ას-237-2019, 17 მაისი, 2019 წელი.

³⁰ <<https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/court-justice_en>>[უ. გ. 24.02.2021].

ედიდასად (ევროპის ასოციაციის არბიტრაჟში სამართალსა და კაპიტალში) (AEADE). ამ საარბიტრაჟო ტრიბუნალის ადგილი, რომელიც არ არის მითითებული კონტაქტში, მდებარეობს ბილბაოში.

2. მას შემდეგ, რაც ქალბატონმა როდრიგეს ნუგრიამ ვერ შეძლო მთლიანი თანხის გადახდა და ხელშეკრულება შეწყვიტა შეთანხმებული მინიმალური სააბონენტო პერიოდის ამოწურვამდე, „ასტურკომ“ დაიწყო საარბიტრაჟო განხილვა მის წინააღმდეგ AEADE- ს წინაშე.

3. 2005 წლის 14 აპრილს არბიტრაჟის გადაწყვეტილებით Mrs Rodríguez Nogueira- ს დაეკისრა 669.60 ევროს გადახდა.

4. ქალბატონ როდრიგესს არ მიუღია არბიტრაჟში მონაწილეობა, მას არ მიეცა საკუთარი მოსაზრების წამოთქმის საშუალება, ვინაიდან მისთვის ფაქტობრივად დიდ ხარჯებთან იყო დაკავშირებული ტრიბუნალის წინაშე გამოცხადება.

5. 2007 წლის 29 ოქტომბერს „ასტურკომმა“ საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების აღსრულების მიზნით, Juzgado de Primera Instancia (პირველი ინსტანციის სასამართლო) No de Bilbao (ესპანეთი) წარადგინა ტრიბუნალის კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილება, რომლის გასაჩივრების ვადაც უკვე გაშვებული ჰქონდა მომხმარებელს.

სასამართლოში წამოიჭრა რამოდენიმე საკითხი. ცალსახად ეჭვქვეშ დგებოდა მოცემული ნორმის სამართლიანობა მომხმარებლის უფლებასთან დაკავშირებით, ამასთანავე სასამართლო და საარბიტრაჟო ტრიბუნალი ეროვნული კანონმდებლობით მოკლებულია შესაძლებლობას გამოიკვლიოს საკითხის სამართლიანობა, თუ საქმე ეხება უკვე კანონიერ ძალაში შესულ გადაწყვეტილებას. არადა ქალბატონი როდრიგესისთვის წინამდებარე საარბიტრაჟო დათქმა, რომელიც არც კი მიუთითებდა ტრიბუნალის ადილსამყოფელს და რომელშიც ჩასვლა მომხმარებელს ხელშეკრულებაზე ძვირი უჯდება - აშკარად უსამართლო ჩანაწერია.

აქედან გამომდინარე სასამართლომ მიმართა ECJ-ს შემდეგ საკითხებზე სამსჯელოდ: [Directive 93/13] თანახმად, აქვს თუ არა სასამართლოს უფლება საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების აღსრულების ეტაპზე გააბათილოს უსამართლო ნორმა, როდესაც სახეზეა უკვე კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილება?

სამართლებრივი შეფასება და დასკვნა:

პირველ რიგში განმარტება გააკეთა სასამართლომ, თუ რას ემსახურება Directive 93/13 დირექტივა და რა სამართლებრივი შედეგი შეიძლება მოჰყვეს მის იმპლემენტაციას. ვინაიდან მომხმარებელი გახლავთ სუსტი მხარე, რომელსაც არ ძალუძს მოლაპარაკებისა და ვაჭრობის ძალა, მის მიერ უსამართლო ნორმის გაცნობაც კი ვერ განაპირობებს საწარმოს მხრიდან სტანდარტული პირობის ცვლილებას,³¹ აქედან გამომდინარე დირექტივა ძალიან მკაცრია და პირდაპირ უსვამს ხაზს მომხმარებლის უფლებას, არ შეიბოჭონ უსამართლო პირობით ვინაიდან მსგავსი სახის ნორმას არ გააჩნია შესასრულებლად სავალდებულო ხასიათი. აქედან გამომდინარე ნაციონალურ სასამართლოს ინკვიზიციურად უნდა ჰქონდეს საშუალება თავად გამოიკვლიოს და არსებობის შემთხვევაში ანულირება გაუკეთოს არასამართლიან ნორმას მომხმარებლის წინააღმდეგ.

სასამართლო განმარტავს, რომ ზემოხსენებული დანაწესი გახლავთ ფუნდამენტური და ამოსავალი წერტილი მომხმარებლის უფლებების დაცვის სფეროში. თუმცა მოცემული საქმე აბსოლუტურად განსხვავდება ყველა არსებული საქმისგან იმ გარემოების გათვალისწინებით,

³¹ იხ. მსგავსი სახის ECJ JUDGMENT C-240/98 to C-244/98 Océano Grupo Editorial and Salvat Editores [2000] ECR I-4941, paragraph 25, and Case C-168/05 Mostaza Claro [2006] ECR I-10421, paragraph 25.

რომ ქალაბატონ როდრიგეს არ გამოუყენებია გასაჩივრების ვადა და დაელოდა გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლას. ესპანეთის სამოქალაქო კანონმდებლობის თანახმად არსებობს ორთვიანი გასაჩივრების ვადა, რომლის გასვლის შემდეგაც გადაწყვეტილება შედის ძალაში. გასაჩივრების ვადის ათვლის დინება იწყება მხარისთვის ჩაბარების დღიდან. ზოგჯერ მართლმსაჯულების სასამართლოს განსჯადი ყოფილა საკითხები, ეს გასაჩივრების ვადა იყო თუ არა გონივრული. თუმცა ამ შემთხვევაში მხარეს არც ეს საკითხი დაუყენებია ეჭვქვეშ და არ გაუკეთებია აპელირება ვადის არაგონივრულობაზე. შესაბამისად, ჩავთვლით რომ ორთვიანი გასაჩივრების ვადა აბსოლუტურად სამართლიანი და მიზანშეწონილია.

აქედან გამომდინარე, თანაზომიერების პრინციპის გამოყენებით უნდა განისაზღვროს არსებობს თუ არა ეფექტური ბალანსი ერთის მხრივ სახელშეკრულებო თავისფულებას/კანონმდებლობას შორის, რომელმაც მხარეებს მისცა როგორც პუნქტების შედგენის ასევე გასაჩივრების უფლება და მეორე მხრივ, სასამართლოს ვალდებულებაზე აღსრულების ნაწილში უნდა დაიცვას თუ არა სრულად მოხმარებლის უფლება!!

მართლმსაჯულების სასამართლომ მკაცრად განმარტა ქვეყნის საჯარო წესრიგისა და იმპერატიული დანაწესის წინააღმდეგობაში მოდის თუ არა კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილების შინაარსში შესვლა, ეს ნაციონალური კანონმდებლობის ნაწილია. წევრი სახელმწიფოების შიდა პოლიტიკაში რა თქმა უნდა ვერ ჩარევ ECJ-ს, მას არც გააჩნია ამის კომპეტენცია. უბრალოდ ეროვნულმა სასამართლომ უნდა შეამოწმოს აქვს თუ არა მას ან ტრიბუნალს გააბათილონ ნორმა, რომლის გასაჩივრების ვადაც გასულია. ეს დანაწესი საჯარო წესრიგს ეწინააღმდეგება თუ არა ეს გახლავთ ეროვნული სასამართლოს განსჯადი. რაც შეეხება უშუალოდ საქმის გარემოებებს, ნამდვილად ცხადია, რომ მომხმარებლისთვის თავად ხელშეკრულებიდანაც კი არ იყო ცხადი არბიტრაჟის ჩატარების ადგილი. ეს საკითხი რომც ყოფილიყო ცხადი, მომხმარებელს არ შესწევს მისი შეცვლის ძალა. მოცემული დანაწესი არსებითად ლახავს მომხმარებლის უფლებას და უპირობოდ ბათილია, თუ მომხმარებელი იყენებს გასაჩივრების უფლებას. თუმცა აღსრულების ნაწილში, როგორ განმარტავს ეროვნული სასამართლო ბათილობას, ეს მისი შიდა პოლიტიკაა. ზოგიერთ ქვეყანაში იმდენად მაღალ დონეზეა მომხმარებლის უფლებები დაცული, თავად აღსრულების დროსაც შეუძლია მოსამართლეს ნორმის ეს ნაწილი არ აღასრულოს. ასევე საინტერესოა ჰქონდა თუ არა არბიტრაჟს უფლებამოსილება, განეხილა მოცემული კონტრაქტი იყო თუ არა მომხმარებლის უფლება საჯარო წესრიგთან და ქვეყნის პოლიტიკასთან წინააღმდეგობაში. ამ დანაწესით კი უფრო მეტად იქნება შესაძლებელი არბიტრაჟის გადაწყვეტილების ბათილობა და მის აღსრულებაზე უარის თქმა. შესაბამისად, ესპანეთის მთავრობის პოლიტიკაა რა დონეზე და როგორ იცავს საკუთარი მომხმარებლის უფლებებს და მოდის თუ არა წინააღმდეგობაში აღნიშნული საქმის აღსრულება საჯარო წესრიგთან.³²

დასკვნა

წინამდებარე ნაშრომმა წარმოაჩინა მომხმარებლის უფლებების მეტად მნიშვნელოვანი როლი სახელშეკრულებო სამართალში. „სუსტი მხარის“ დაცვის ვალდებულება დემოკრატიული სახელმწიფოს ფუნდამენტალურ პრინციპს წარმოადგენს.

ევროკავშირის სამართალმა შეძლო მომხმარებლის უფლებების დეტალიზება. სტატიაში განხილულია მხოლოდ სახელშეკრულებო დაცვის გარანტიები, თუმცა დღევანდელი მდგომარეობით თთქმის ყველა სფეროში არის მათი უფლებები გარანტირებული.

³² ECJ Judgment Case C-40/08, 6 October 2009.

ასოცირების შეთანხმებაც გვავალდებულებს ამ მიმართულებით მუშაობასა და მყარი საკანონმდებლო აქტების მიღებას. ნაშრომმა წარმოაჩინა საქართველოს სასამართლოს როლიც, თუ რამდენად მნიშველოვანია საერთაშორისო კანონმდებლობისა და პრაქტიკის ანალიზი.

ვისურვებდი, რომ ყველა მოსამართლეს შეემლოს მარლმსაჯულების სასამართლოს პრაქტიკის გაცნობა და მათი სასარგებლო რჩევების/რეკომენდაციების გაზიარება. სწორედ ამ მიზანს ემსახურება სამეცნიერო სტატია, დაეხმაროს ქართველ მომხარებელს უფლებების გაცნობასა და რეალიზებაში, პრაქტიკოს იურისტებს კი დაცვის სტრატეგიის შემუშავებაში.

ბიბლიოგრაფია

1. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი პარლამენტის უწყებანი, 31, 24.07.1997;
2. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის, 2012 წლის 27 მარტის განჩინება №ას-1300-1320-2011;
3. ეკატერინე ქარდავა, მომხმარებელთა უფლებების დაცვის ევროპული სტანდარტების შედარებითსამართლებრივი მიმოხილვა ქუჩაში დადებული ხელშეკრულების მაგალითზე, ქართული სამართლის მიმოხილვა, 2007;
4. ალექსანდრე იოსელიანი, კეთილსინდისიერების პრინციპი სახელშეკრულებო სამართალში (შედარებით-სამართლებრივი გამოკვლევა), ქართული სამართლის მიმოხილვა, სპეციალური გამოცემა, თბილისი, 2007;
5. ნინო ხუნაშვილი კეთილსინდისიერების პრინციპი სახელშეკრულებო სამართალში, თბილისი, 2016;
6. ინტერნეტრესურსი [უკანასკნელად გადამოწმდა 24.04.2020];
7. ვენის კონვენცია სახელშეკრულებო სამართლის შესახებ 31-ე მუხლის მესამე პუნქტი, N1/1-რს, საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, 11.12.2014;
8. <<http://www.rotlaw.com/legal-library/what-is-good-faith/>> [უკანასკნელად გადამოწმდა 24.04.2020];
9. Australian Competition & Consumer Commission, Acting in good faith. <https://www.accc.gov.au/business/franchising/acting-in-good-faith#more-information> [უკანასკნელად გადამოწმდა 24.04.2020];
10. თამარ ლაკერბაია ინფორმირებული მომხმარებლის ევროპული სტანდარტი, სამართლის ჟურნალი #1, 2015;
11. იხ. Il piano d'azione della Commissione CE, in "Rivista critica di Diritto Privato", II/94, p. 153
12. <<https://www.nyulawglobal.org/globalex/International_Law_Consumer_Protection.html#_edn4 [უკანასკნელად გადამოწმდა 24.04.2020];
13. Anna Maria Mancaloni, 'The Obligation on Dutch and Italian Courts to Apply EU Law of Their Own Motion' (2016) 24 European Review of Private Law, Issue 3/4;
14. იხ. COUNCIL DIRECTIVE 93/13/EEC of 5 April 1993 on unfair terms in consumer contracts 93/13/EEC;
15. Thomas Wilhelmsson, Implementation of the EC Directive on Unfair Contract Terms in Finland, The, 1997;
16. Ewoud Hondius; Christoph Jeloschek, towards a European Sales Law - Legal Challenges Posed by the Directive on the Sale of Consumer Goods and Associated Guarantees, 2001;
17. იხ. DIRECTIVE 1999/44/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 25 May 1999 on certain aspects of the sale of consumer goods and associated guarantees, article 3;
18. Giovanna Capilli, Quelle Case: The Directive on the Sale of Consumer Goods at the European Court of Justice, 2010;
19. Ewoud Hondius; Christoph Jeloschek, towards a European Sales Law - Legal Challenges Posed by the Directive on the Sale of Consumer Goods and Associated Guarantees, 2001;

20. იხ. უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება, საქმე №ას-237-2019 , 17 მაისი, 2019 წელი
21. <<https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/court-justice_en>>;
22. იხ. მსგავსი სახის ECJ JUDGMENT C-240/98 to C-244/98 Océano Grupo Editorial and Salvat Editores [2000] ECR I-4941, paragraph 25, and Case C-168/05 Mostaza Claro [2006] ECR I-10421, paragraph 25;
23. ECJ Judgment Case C-40/08, 6 October 2009;
24. Ewoud Hondius; Christoph Jeloschek, Towards a European Sales Law - Legal Challenges Posed by the Directive on the Sale of Consumer Goods and Associated Guarantees, 2001;
25. DIRECTIVE 1999/44/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 25 May 1999 on certain aspects of the sale of consumer goods and associated guarantees, article 3;
26. Giovanna Capilli, Quelle Case: The Directive on the Sale of Consumer Goods at the European Court of Justice, 2010;
27. Ewoud Hondius; Christoph Jeloschek, Towards a European Sales Law - Legal Challenges Posed by the Directive on the Sale of Consumer Goods and Associated Guarantees, 2001;
28. <http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/protection_of_consumers/132021_en.htm> [უკანასკნელად გადამოწმდა 24.04.2020];
29. DIRECTIVE 2008/48/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 23 April 2008 on credit agreements for consumers and repealing Council Directive 87/102/EEC;
30. Anita Petrovic “The legal Pozition of the counsumer in timeshare contracts-Analizes of Directive 2008/122/EC;
31. Parliament and Council Directive 97/7/EC of 20 May 1997 on the protection of consumers in respect of distance contracts [1997] OJ L144/19 (Distance Selling Directive);
32. Council Directive 85/577/EEC of 20 December 1985 to protect the consumer in respect of contracts negotiated away from business premises [1985] OJ L372/31 (Doorstop Selling Directive);
33. Council Directive 93/13/EEC of 5 April 1993 on unfair terms in consumer contracts [1993] OJ L95/29 (the Unfair Terms in Consumer Contracts Directive);
34. Parliament and Council Directive 1999/44/EC of 25 May 1999 on certain aspects of the sale of consumer goods and associated guarantees [1999] OJ L171/12 (Consumer Sales Directive);
35. Peter O'Sullivan, Does the New Consumer Rights Directive Enhance Consumer Confidence in the Online Market, 6 King's Inns Student L. Rev. 64 2016.